

ENHET
Enheten för Ekonomisk politik
HANDLÄGGARE
Thomas Carlén

DATUM
2018-10-22
ERT DATUM
Ert datum
2018-08-29

DIARIENUMMER
20180251
ER REFERENS
Er referens
Fi2018/02864/S1

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete (delbetänkande, SOU 2018:66)

LOs synpunkter och ställningstaganden

- LO är positiv till utredningens förslag om ett nytt, kompletterande och permanent aktivt system för stöd vid korttidsarbete.
- LO tillstyrker utredningens kriterier för beviljande av stöd.
- LO tillstyrker att kostnadsfördelningen i det befintliga systemet även används i det nya systemet för korttidsarbete.
- LO tillstyrker utredningens förslag om en karenstid innan nytt stöd kan bli aktuellt. Utredningen bör dock överväga en något kortare karenstid än de föreslagna 24 månaderna.
- LO avstyrker utredningens förslag om ett inkomsttak på 44 000 kronor per månad. LO anser att detta tak är för lågt och bör höjas.
- LO avstyrker utredningens förslag att inkomsttaket inte ska inkomstindexeras. LO anser att inkomsttaket bör indexeras.
- LO avstyrker utredningens förslag att arbetsgivare utan kollektivavtal ska få möjlighet att tillämpa korttidsarbete.
- LO förutsätter att de centrala parterna i respektive bransch får inflytande över förhandlingsordningen och ges möjligheter att närmare fastställa tillämpningen av korttidsarbete i branschen.

LO delar utredningens syn på att det befintliga systemet för stöd vid korttidsarbete, som endast kan aktiveras av regeringen vid djupa ekonomiska kriser, kan och bör bli mer konkurrenskraftigt i förhållande till våra viktigare konkurrentländer.

Genom ett mer konkurrenskraftigt system för korttidsarbete minskar risken för att företag med verksamhet i både Sverige och utlandet väljer att säga upp personal i Sverige och behålla personal i sina utländska verksamheter. Det kan drabba svenska verksamheter hårdare under perioder av ekonomiska svårigheter, men också leda till att det tar längre tid att få igång den svenska produktionen igen när de ekonomiska problemen är lösta.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA WWW.LO.SE
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

Därtill kan påtagliga skillnader i villkor för korttidsarbete mellan länder påverka företagens investeringsbeslut och lokalisering av nya verksamheter.

LO anser att utredningens förslag till kriterier för att företag ska beviljas stöd vid korttidsarbete är rimliga.

LO delar utredningens syn att ett system för stöd vid korttidsarbete inte får fördröja nödvändiga och oundvikliga strukturomvandlingar eller utgå till företag som egentligen inte behöver säga upp personal (dödvtiktseffekter). Ett system för korttidsarbete måste därför minimera sådana risker. Om strukturomvandlingen skulle hämmas så kommer det nya mer konkurrenskraftiga systemet för korttidsarbete få motsatt effekt och på sikt försvaga den svenska konkurrenskraften.

Ett permanent och ständigt aktivt system ökar tryggheten för både arbetsgivare och arbetstagare. LO vill också understryka att ett system för stöd vid korttidsarbete ökar arbetsgivarnas flexibilitet. Det bör innebära att arbetsgivarnas upplevda behov av så kallad numerär flexibilitet (i praktiken att snabbt kunna minska antalet anställda genom uppsägningar) kan minska. LO anser därför att ett system för korttidsarbete kan gynna tillsvidareanställningar på ett för löntagarna positivt sätt, även när systemet inte används (eller när det befintliga systemet inte är aktivt).

Det är rimligt att anta att system för korttidsarbete främst riktar sig till företag inom industrin. Syftet med det föreslagna nya och kompletterande systemet är dessutom att stärka svensk industris konkurrenskraft, även om systemet är öppet för alla typer av företag och branscher. Detta betyder i praktiken att systemet för korttidsarbete främst kommer att minska riskerna för uppsägningar och arbetslöshet inom industrin när industriföretag har tillfälliga ekonomiska problem.

Inom den mansdominerade industrin är normen tillsvidareanställningar på heltid. På andra delar av arbetsmarknaden har arbetsgivarna redan flexibla bemanningssystem för att parera tillfälliga ekonomiska svängningar. Genom så kallad precisionsbemanning (korta visstidsanställningar, deltider, hyvling etc.) kan arbetsgivarna fritt bemanna efter de efterfrågevariationer som präglar varje vecka eller varje dag. Därmed anpassas också lönekostnaderna till variationerna. Precisionsbemanning blir allt vanligare inom exempelvis handel och service, och drabbar därför inte minst kvinnliga arbetare.

LO delar därför inte utredningens uppfattning att korttidsarbete inte får några konsekvenser för jämställdheten i samhället. Det är troligt att kvinnliga arbetare, trots att det nya systemet har potential att nå fler kvinnliga arbetare än det befintliga systemet, även fortsättningsvis kommer att tvingas betala arbetsmarknadens flexibilitetskrav ur egen plånbok.

LO anser att det är bra att samma kostnadsfördelning mellan staten, arbetsgivare och arbetstagare gäller i de båda systemen för stöd vid korttidsarbete. LO anser också att den föreslagna stödperioden på sex månader med möjlighet till förlängning i ytterligare tre månader är rimlig för det nya systemet. Att stödperioden i det nya systemet, som riktar sig till företag i tillfälliga ekonomiska svårigheter, är kortare än i det befintliga systemet för djupa ekonomiska kriser är logiskt.

LO stödjer utredningens förslag om en karenstid i det nya systemet innan nytt stöd kan beviljas till ett företag som tidigare använt sig av korttidsarbete. Detta är rimligt i ett permanent system som riktar sig till företag med tillfälliga ekonomiska svårigheter. Anledningen är att riskerna för att företag som egentligen har strukturella problem ska få stöd ökar i det nya föreslagna systemet jämfört med det befintliga systemet som endast aktiveras vid djupa ekonomiska kriser. Den föreslagna karenstiden på 24 månader är dock lång, och det bör övervägas om detta motverkar det nya systemets syfte att stärka konkurrenskraften mot andra länder. LO anser därför att utredningen bör överväga en något kortare karenstid än 24 månader. I sammanhanget bör det också påpekas att LO, i remissvaret till utredningen inför det befintliga systemet (Ds 2012:59), ansåg att en karenstid är olämpligt i ett system för korttidsarbete i djupa kriser eftersom det inte kan uteslutas att ekonomiska kriser kan inträffa med korta mellanrum.¹

LO anser att utredningens förslag till inkomsttak om 44 000 kronor per månad är för lågt (trots den föreslagna höjningen från dagens tak på 40 000 kronor). Eftersom statens stöd inte utgår till löner över inkomsttaket kommer arbetsgivare att få en lägre kostnadsavlyftning för arbetstagare med löner över taket. Inkomsttaket bör därför vara högre för att arbetsgivare ska ha incitament att även inkludera högvärlönde i korttidsarbete. I annat fall riskerar insatserna att fördelas ojämnt mellan olika löntagargrupper (inte minst mellan arbetare och tjänstemän) på arbetsplatserna.

LO anser att det är nödvändigt att takbeloppet inkomstindexeras för att undvika att den ursprungliga kostnadsfördelningen förändras över tid. Detta är särskilt viktigt i ett permanent och ständigt aktivt system. Om inte inkomsttaket höjs löpande finns risken att statens åtaganden urholkas på sikt, vilket hotar hela systemet. Erfarenheter från exempelvis arbetslöshetsförsäkringen visar att inkomsttaket, när det inte är indexerat, riskerar att höjas mycket sällan.

LO anser att det i utredningen finns en olycklig begreppsförvirring när det gäller effekterna på arbetstagarnas löner kontra arbetsgivarnas

¹ LOs remissvar till utredningen ”Statligt stöd vid korttidsarbete – en ny åtgärd vid djupa kriser” (Ds 2012:59), Finansdepartementets referens Fi2012/4689.

lönekostnader. Systemet med korttidsarbete går ut på att tillfälligt minska arbetstiden och därmed företagets lönekostnader. Det betyder förvisso att arbetstagarnas inkomster minskar, dock inte lika mycket som arbetstiden, men inte deras löner. Skillnaden mellan lön och inkomst är inte oviktig, och det är viktigt att skilja på förändringar av timlöner och förändringar av månadslöner. En tydlig och korrekt kommunikation med arbetstagarna kring detta är viktig för att inte missuppfattningar ska uppstå. Såväl det befintliga som det nya systemet för korttidsarbete leder faktiskt till att löntagarnas timlöner, när de utför arbete, ökar under perioden med korttidsarbete.

Utredningen föreslår, i likhet med det befintliga systemet, att företag som saknar kollektivavtal ska kunna söka och beviljas det nya stödet om det finns ett skriftligt avtal mellan arbetsgivare och berörda arbetstagare, samt att minst 70 procent av arbetstagarna i en driftsenhet deltar i korttidsarbete under stödmånaden. Principiellt anser LO att det bör ställas krav på kollektivavtal för att få tillgång till stöd vid korttidsarbete. En facklig motpart är en garant för att korttidsarbete används där det är relevant och att arbetstagarna skyddas och inte känner sig tvingade att gå med på uppgörelser. LO anser dock att den föreslagna skyddsregeln för arbetsgivare utan kollektivavtal minskar risken att arbetsgivare ska utnyttja systemet. I det tidigare remissvaret till utredningen inför det befintliga systemet ansåg LO, om arbetsgivare utan kollektivavtal ska få möjlighet att söka stöd, att det bör vara 80 procent av arbetstagarna som ska ha undertecknat den särskilda överenskommelsen för att stöd ska kunna beviljas.²

LO förutsätter att de centrala parterna i respektive bransch får inflytande över förhandlingsordningen och ges möjligheter att närmare fastställa tillämpningen av korttidsarbete i branschen. Detta kan exempelvis innebära att den centrala fackliga organisationen, om behov finns, involveras för att minska risken att lokala fackliga företrädare och anställda, vid uttalade hot om uppsägningar, pressas att gå med på korttidsarbete. I ett permanent och ständigt aktivt system för korttidsarbete är detta en viktig förutsättning för att säkerställa att systemet fungerar och används effektivt för både arbetsgivare och arbetstagare.

LO anser att det är helt avgörande att de arbetstagare som deltar i korttidsarbete endast drabbas av lägre inkomster under stödperioden. Det betyder att arbetstagarnas inkomsttrygghet vid arbetslöshet, sjukskrivning eller pension inte ska påverkas negativt av att ha deltagit i korttidsarbete. Att säkerställa att det inte blir långsiktigt ofördelaktigt att delta i korttidsarbete blir särskilt viktigt i ett permanent system där sannolikheten att omfattas av korttidsarbete flera gånger under ett arbetsliv ökar jämfört med det befintliga systemet för djupa ekonomiska kriser.

² Ibid.

LO stödjer utredarens förslag till en särskild översyn kring frågorna om korttidsarbetets effekter på ersättningssystemen och pensionsrätter i det allmänna pensionssystemet. I en sådan översyn bör parterna vara delaktiga.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Thomas Carlén
Handläggare